

14.10.2022

Pormestari

131 §**Lausunto maa- ja metsätalousministeriölle luonnoksesta kansalliseksi ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelmaksi 2030**

HEL 2022-010863 T 11 00 01

Päätös

Pormestari antoi maa- ja metsätalousministeriölle työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KSS2030) seuraavan lausunnon:

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on monialainen ja kompleksinen ilmiö, johon sisältyy paljon eri toimijoiden ja sektoreiden keskinäisriippuvuuksia. Sopeutumisen keskitetty ohjaaminen on siten haastavaa. Suunnitelma pyrkii tähän kunnianhimoisesti ja esittää laajan kattauksen toimenpiteitä useille sektoreille.

Sopeutumissuunnitelmassa annetaan vaikutelma siitä, että siihen on tunnistettu ja priorisoitu keskeiset ja vaikuttavat sopeutumisen toimet, joilla visio ”Hyvinvointia ja turvallisuutta muuttuvassa ilmastossa” toteutuu ja suunnitelman kolmeen päämäärään päästään.

Suunnitelmaan on myös kirjattu ytimekkäästi keskeiset Suomen sopeutumispolitiikan julkisen sektorin institutionaaliset haavoittuvuudet, joihin suunnitelman tulisi vastata, jotta sopeutumistyö olisi vaikuttavaa ja aikaansaisi ilmastomuutokseen sopeutumisen vaatiman systemisen muutoksen toimintatavoissa ja rakenteissa.

Näistä ensimmäisessä todetaan, että ”sopeutumistoiminnan jatkuvaan seurantaan ja vaikuttavuuden arviointiin perustuva, koordinoitu ja kokonaisvaltainen valmistelu ja päätöksenteko etsivät vasta muotojaan” (KISS2030-ehdotus, s. 30).

Helsinki on tunnistanut saman asian ja ryhtyy valmistelemaan Helsingille kokonaistarkastelua ilmastomuutokseen sopeutumisen kokonaisuudesta tavoitteenaan parantaa sopeutumistyön vaikuttavuutta ja systemisyyttä.

KISS2030 suunnitelmassa todetaan myös, että ”lakisäätelliset velvoitteet ja konkreettiset sopeutumistavoitteet puuttuvat monilla toimialoilla. Velvoitteiden ja tavoitteiden puuttuessa viranomaiset voivat vain kannustaa toimijoita sopeutumaan” (KISS 2030-ehdotus, s.30)

Kaupunkien sopeutumistyö on toistaiseksi perustunut kaupunkien osaamiseen, aloitteellisuuteen ja resursseihin suunnitella ja toteuttaa sopeutumistyötä. Joillakin sektoreilla, kuten rakentamisessa, ohjeet ja

14.10.2022

Pormestari

lainsäädäntö ovat antaneet selkärankaa ja tukea kaupungin sopeutumistyölle. Suurelta osalta sopeutumista koskevat ohjeet kuitenkin puuttuvat. Helsingin kaupunki toteaa tältä osin, että kaupunkien omaehtoisella toiminnalla sopeutumistyössä on mahdollista päästä pitkälle erityisesti, jos työtä tuetaan riittävin valtakunnallisilla resurssein ja ohjein. Sekä tältä osin että yleisemminkin kunnille annettavia lisätehtäviä tai -velvoitteita sekä niiden välttämättömyyttä tulisi arvioida erittäin huolellisesti suhteessa kuntatalouden kestävyysasteeseen. Mahdollisista lisätehtävistä tai -velvoitteista kunnille aiheutuvat kustannukset on korvattava täysimääräisesti.

Yksi tunnistetuista haavoittuvuuksista on se, että ”varsinaisen ilmastomuutokseen sopeutumistoiminnan kehittäminen on perustunut pitkälti hankkeisiin ja vähäisiin resursseihin” (KISS2030-ehdotus, s. 30). Työn vaikuttavuuden varmistamiseksi on oleellista, että valtio resursoi myös kuntien työtä pitkäjänteisellä rahoituksella.

Suomessa on toistaiseksi vähän hyviä pysyviä ja uusia sopeutumisen käytäntöjä ja esimerkkejä, sillä sopeutumisen toteuttaminen on ollut pistemäistä ja pilotteihin perustuvaa kokeiluluontoista toimintaa ja tulosten skaalautuminen on ollut vähäistä. Lisäksi sopeutumisen vaikuttavuuden arviointi puuttuu sekä kansallisella että paikallisella tasolla ja ”seurantatieto on vasta kehittymässä” (KISS2030-ehdotus, s.31).

Suunnitelmassa todetaan myös, että ”alueellisen ja paikallisen ilmastotiedon suurpiirteisyys ja puutteet tiedon jalkauttamisessa vaikeuttavat sopeutumisen suunnittelua. Yleistä ilmastomuutostietoa on saatavilla runsaasti, mutta paikallista, toimialakohtaista ja ratkaisukeskeistä soveltavaa tietoa tai asiantuntijuutta ei ole kaikilta osin saatavilla. Kaikilta aloilta puuttuu tietoa sopeutusratkaisujen kustannuksista ja hyödyistä” (KISS2030-ehdotus, s.31).

Tutkimustietoa sopeutumisen kustannuksista kaupungin tasolla tai sektorikohtaisesti on ollut saatavilla vähän, sillä tutkimustieto on ollut yleisellä tai kansallisella tasolla tai koskenut yksittäisiä hankkeita. Esimerkiksi vakuutusyriyten keräämä tulvavahinkojen kuntakohtaisen kustannustiedon saaminen julkishallinnon käyttöön olisi hyödyllistä, samoin oppaat ja hyvät esimerkit siitä, miten esimerkiksi vältettyjä kustannuksia, jotka ovat yleisiä sopeutumisen hyötyjä, voidaan eri sektoreilla ja alueilla arvioida.

KISS2030 suunnitelman keskeisin ongelma on se, että ratkaisukeskeiset ja vaikuttavat toimenpiteet, joilla suunnitelmassa esiin nostettuihin haavoittuvuuksiin vastataan, puuttuvat, samoin toimenpiteiden priorisointi ja toimijoiden sitouttaminen suunnitelman tavoitteisiin.

14.10.2022

Pormestari

Lukuun 2.5. sisältyy suuri joukko keskeisiin tavoitteisiin sisältyviä toimenpide-ehdotuksia. Osaa niistä kaupunki jo toteuttaa omassa toiminnassaan, osa vaatii yhteistyön rakentamista eri toimijoiden kanssa ja osa on sellaisia, joiden tarkoituksenmukaisuutta on selvennettävä jatkokeskusteluissa. Toimenpiteitä, joita kaupunki jo toteuttaa, on mm. kunnallisen ilmastosuunnitelman laadinta. Kaupunginhallitus on hyväksynyt Helsingin ilmastomuutokseen sopeutumisen linjaukset vuonna 2019 ja niiden toteuttaminen on käynnissä. Helsingin ilmastoriskit on arvioitu vuonna 2018 ja kaupungilla on myös kaupunginhallituksen hyväksymä SECAP-suunnitelma (2021), johon sisältyy riskien ja haavoittuvuuden arvioinnit (Toimenpide 17.1.).

Yhteenvetona Helsingin kaupunki korostaa, että suunnitelmassa ei ole riittävästi tai lainkaan kehitelty ilmastomuutokseen sopeutumisen tärkeitä painopisteitä. Toimiva luonto, ilmasto-oikeudenmukaisuus ja asukkaiden osallisuus tulisi sisällyttää suunnitelmaan. Kaupunki myös painottaa, että mahdolliset kuntien sopeutumistyötä koskevat uudet tehtävät tai lisävelvoitteet on korvattava täysimääräisesti ja niiden välttämättömyyttä on syytä arvioida huolellisesti. Valtion tulisi myös varmistaa pysyvät resurssit kuntien sopeutumistyöhön, joka on luonteeltaan enemmän pysyvää toimintaa kuin määräaikaista kehittämistä.

Helsingin kaupungin kaupunkistrategiassa linjataan, että kaupungin kasvu vaatii tiivistymisen ja lähiluonnon arvojen yhteen sovittamista. Ilmastomuutokseen sopeutumiseksi puiden ja vehreyden määrää kaupungissa lisätään. Rakennus- ja liikennehankkeissa selvitetään aina vaihtoehto, jolla voidaan säästää mahdollisimman paljon puustoa ja kasvillisuutta. Toimiva viherrakenne mahdollistaa hulevesien hallinnan, tulvariskien minimoimisen ja vähentää lämpösaarekeilmiöitä. Toimiva luonto eli elinvoimainen maaperä, kasvillisuus ja eliöstö ylläpitää vedenkiertoa, säilyttävät kasvillisuuden elinvoimaisena, viilentävät mikroilmastoa, tuottavat hyvinvointia ihmisille ja ovat edellytys ilmastokestävälle kaupungille. Toimivan luonnon avulla sekä ennalta ehkäistään ilmastomuutosta ja varaudutaan muuttuvan ilmaston vaikutuksiin että luodaan näköala siihen, että luonnolle aiheutettua tuhoa asteittain korjataan.

Helsinki on sitoutunut edistämään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan. Siirtymän ilmastokestävään yhteiskuntaan tulee olla oikeudenmukainen, jotta se saa laajan hyväksynnän. Ilmastomuutoksen haitallisten vaikutusten ja sopeutumistoi-
mien kohdentuminen eivät saa lisätä epätasa-arvoa ihmisryhmien tai alueiden kesken. Menettelytapojen tulee olla oikeudenmukaisia siten, että erilaisten ryhmien tarpeet, sosiokulttuuriset erot, asemat yhteiskunnassa ja haavoittuvuudet sekä haavoittuvien ryhmien positiivinen

14.10.2022

Pormestari

erityiskohtelu huomioidaan suunnittelussa ja päätöksenteossa (Suomen ilmastopaneeli).

Ilmastonmuutoksella ja siihen sopeutumisella on erisuuntaisia ja väistämättömiä vaikutuksia asukkaisiin ja kansalaisiin laajemmin. Jotta sopeutumisen toimenpiteillä on mahdollisuus onnistua, tulee kansalaisten olla mukana luomassa tulevaisuutta, jonka osana he itse myös ovat. Kansalaisille tulee luoda aidot mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa sopeutumisen ratkaisuihin ja päätöksentekoon niistä.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Tuula Saxholm

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 13.9.2022
- 2 Lausuntopyyntö 13.9.2022, liite, ehdotus Kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi
- 3 Lausuntopyyntö 13.9.2022, liite, ominaispiirteet
- 4 Lausuntopyyntö 13.9.2022, liite, riskit

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Maa- ja metsätalousministeriö

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää Helsingin kaupungin lausuntoa työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelmaksi 2030. Lausuntoa on pyydetty 14.10.2022 mennessä.

Työryhmän luonnos kansalliseksi ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelmaksi 2030

Maa- ja metsätalousministeriön johdolla, yhdeksän ministeriön yhteistyönä, valmistellaan uusi, vuoteen 2030 asti ulottuva kansallinen ilmas-

14.10.2022

Pormestari

tonmuutokseen sopeutumissuunnitelma. Suunnitelma on osa ilmasto-
lain mukaista suunnittelujärjestelmää.

Suomen kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman ta-
voitteena on vahvistaa ilmastonmuutokseen sopeutumista edistämällä
ilmastoriskien hallintaa ja ilmastokestävyyttä. Ilmasto muuttuu hillintä-
toimista huolimatta ja muutoksen vaikutukset ovat jo käynnissä. Siten
hillinnän lisäksi ilmastonmuutokseen sopeutuminen, eli ilmastonmuu-
toksen vaikutusten ja seurausten ennaltaehkäisy, vähentäminen ja nii-
hin varautuminen, sekä samalla yhteiskunnan ilmastokestävyyden vah-
vistaminen, on entistä tärkeämpää.

Suunnitelman tavoitteet kattavat 12 teemaa, jotka liittyvät kansallisen
tason strategiseen suunnitteluun, kokonaisturvallisuuteen ja yleiseen
huoltovarmuuteen, ruokaturvaan, infrastruktuuriin ja rakennettuun ympä-
ristöön, luonnonvarojen käyttöön ja luonnon monimuotoisuuteen,
terveyteen ja helteisiin varautumiseen, kulttuuriperintöön ja –ympäris-
töön, alue- ja kuntatason ilmastoriskien hallintaan, tietopohjaan, viestintään
ja vuorovaikutukseen, kansainväliseen yhteistyöhön sekä seurannan
ja arvioinnin kehittämiseen. Lisäksi suunnitelmassa tunnistetaan
toimenpiteitä, jotka vaativat lisäselvityksiä ennen niiden toimeenpanon
mahdollista käynnistämistä. Pääpaino on useaa hallinnonalaa kosket-
tavissa tavoitteissa ja toimenpiteissä, ja samalla suunnitelma ohjaa
myös tarkempaa sopeutumisen suunnittelua eri hallinnonaloilla.

Suunnitelma sisältää kunkin toimenpiteen osalta tiiviin kuvauksen sen
toteuttamistavasta, ajoituksesta sekä rahoituksesta. Lisäksi suunnitelma
sisältää mittareita, joiden avulla tavoitteiden ja toimenpiteiden edisty-
mistä seurataan. Suunnitelman toimenpiteet velvoittavat ensisijaisesti
valtion viranomaisia ilmastolain mukaisesti. Toimenpiteiden yhteydessä
tunnistetaan lisäksi muita keskeisiä toimeenpanon yhteistyötahoja, joi-
den osallistuminen on tärkeää suunnitelman toimeenpanon onnistumisek-
si.

Valmisteluryhmää tukenut asiantuntijasihteeristö on tuottanut suunnitel-
maluonnoksen taustaksi luonnoksen toimialakohtaisesta riski- ja
haavoittuvuustarkastelusta sekä alueellisesta haavoittuvuustarkastelusta.
Nämä tarkastelut on tiivistetty varsinaiseen suunnitelmaluonnokseen.
Suunnitelmassa kuvataan, miten ilmasto Suomessa on jo muuttunut,
miten se muuttuu erityisesti lähitulevaisuudessa, sekä millaisia riskejä
ja haavoittuvuuksia ilmastonmuutokseen liittyy. Tämän lisäksi Suomen
ympäristökeskuksen johdolla valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan
puitteissa laadittiin kokonaisarvio kansallisen ilmastonmuutokseen
sopeutumispolitiikan toimeenpanosta. Näitä hyödynnetään suunnitelman
valmistelussa.

14.10.2022

Pormestari

Lopuksi

Lausunto on valmisteltu kaupunginkanslian ja kaupunkiympäristön toimialan ilmastoyksikön yhteistyönä.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Tuula Saxholm

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 13.9.2022
- 2 Lausuntopyyntö 13.9.2022, liite, ehdotus Kansalliseksi ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi
- 3 Lausuntopyyntö 13.9.2022, liite, ominaispiirteet
- 4 Lausuntopyyntö 13.9.2022, liite, riskit

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Maa- ja metsätalousministeriö

14.10.2022

Pormestari

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 131 §.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

14.10.2022

Pormestari

Juhana Vartiainen
pormestari

Päätös on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 17.10.2022.